



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 327/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], všetci bytom [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Jurajom Kusom, advokátska kancelária, Nám. osloboditeľov 10, Michalovce, proti postupu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. VII/1 Gv 79/19/1000 a jej uzneseníu zo 7. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. augusta 2021 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) v konaní vedenom pod sp. zn. VII/1 Gv 79/19/1000 a jej uznesením zo 7. júna 2021. Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť špeciálnej prokuratúre na ďalšie konanie. Zároveň požadujú nahradiť im trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú uznesením vyšetrovateľa Kriminálneho úradu finančnej správy, Úseku vyšetrovania a koordinácie, Oddelenia vyšetrovania, Košice (ďalej len „vyšetrovateľ“) pod ČVS: KÚFS-61/7027-V-2014 z 8. marca 2021 trestne stíhaní pre zločin porušovania predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou podľa § 254 ods. 2, ods. 4 písm. b) a ods. 5 písm. a) Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom skrátenej dane a poisťného podľa § 276 ods. 1, ods. 2 písm. c) a ods. 4 Trestného zákona a za obzvlášť závažný

zločin legalizácie príjmu z trestnej činnosti formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 233 ods. 1 písm. b), ods. 3 písm. c) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona.

3. Proti uzneseniu o vznesení obvinenia sťažovateľa podali po svojom výsluchu ako obvinených 10. marca 2021 vykonanom vyšetrovateľom priamo do zápisnice sťažnosť, ktorú doplnili o písomné dôvody podaniami z 23. marca 2021 a 8. apríla 2021. V riadnom opravnom prostriedku okrem iného namietali, že súdny znalec, ktorý vypracoval znalecký posudok, na záveroch ktorého bolo postavené ich obvinenie, nebol na vypracovanie posudku oprávnený ani odborne spôsobilý.

4. Špeciálna prokuratúra sťažnosť sťažovateľov napadnutým uznesením č. k. VII/1 Gv 79/19/1000-128 zo 7. júna 2021 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietla.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Sťažovatelia napadnuté rozhodnutie špeciálnej prokuratúry považujú za arbitrárne a nepreskúmateľné.

6. Podobne ako v prebiehajúcom trestnom konaní aj v konaní pred ústavným súdom sťažovatelia namietajú, že sú trestne stíhaní na základe skutočností vyplývajúcich zo záverov znaleckého posudku č. 5/2019 z 25. novembra 2019 vypracovaného [REDAKOVANÉ], súdnym znalcom z odboru ekonómie a manažmentu, odvetvia kontrolingu, ktorý na jeho vypracovanie nebol oprávnený a odborne spôsobilý.

7. Svojevoľnými sú preto podľa sťažovateľov tvrdenia špeciálnej prokuratúry uvedené v odôvodnení napadnutého uznesenia, že „z obsahu znaleckého posudku vyplýva, že znalec bol odborne spôsobilý určiť hodnotu dotknutého tovaru aj bez jeho reálnej (fyzickej) dostupnosti pre znalca“ a že znalecký posudok „vypracoval... ako osoba oprávnená na jeho vypracovanie, resp. osoba oprávnená na odborné zodpovedanie otázok v ňom uvedených“.

8. Či súdny znalec je odborne spôsobilý a oprávnený určiť colnú hodnotu tovaru, musí podľa sťažovateľov vyplývať z príslušného právneho predpisu, resp. z príslušného odboru a odvetvia, v ktorom je znalec zapísaný, a nie z obsahu znaleckého posudku.

9. Sťažovatelia poukázali na prílohu č. 6 Inštrukcie Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 7/2009 o organizácii a riadení znaleckej, tlmočnickej a prekladateľskej činnosti (ďalej len „inštrukcia ministerstva“), v ktorej je obsahové vymedzenie znaleckých odborov a odvetví. Dotknutý súdny znalec je znalcom v odbore ekonómie a manažmentu, odvetví kontrolingu. Z obsahu odseku pre odvetvie „kontrolingu“ je zrejmé, že znalec z tohto odvetvia nemá oprávnenie stanoviť colnú hodnotu pre textilné výrobky a obuv.

10. Oprávneným znalcom pre stanovenie všeobecnej hodnoty obuvi, ktorá by mohla byť použitá pre colnú hodnotu uvedeného tovaru, je znalec z odboru kožiarskych a kožušnických výrobkov, obuvi, odvetvia odhadu hodnoty obuvi a výrobkov z usní a kožušín a oprávneným znalcom pre stanovenie všeobecnej hodnoty textilných výrobkov, ktorá by mohla byť použitá pre colnú hodnotu uvedeného tovaru, je znalec z odboru textílie, odvetvia odhadu hodnoty výrobkov z textílií. Podľa názoru sťažovateľov jedine títo dvaja znalci z uvedených odborov a odvetví boli oprávnení

stanoviť všeobecnú hodnotu tovaru súvisiaceho s činnosťou, pre ktorú sú sťažovatelia trestne stíhaní, ktorá by mohla byť použitá ako colná hodnota tovaru (textilných výrobkov a obuvi).

11. Okrem uvedeného sťažovatelia namietajú aj obsah označeného znaleckého posudku, keď súdny znalec určil colnú hodnotu dovážaného tovaru tak, že svoje postupy oprel o metodiku OLAF-u (Európskeho úradu boja proti podvodom), ktorý vychádzal zo štatistických údajov zhromažďovaných Európskym štatistickým úradom (ESTAT). Podľa ich názoru znalec pri vypracovaní znaleckého posudku musí vychádzať z odborných znalostí, a nie z postupov a metodiky OLAF-u.

12. Sťažovatelia trvajú na názore, že znalec z odboru ekonomiky a manažmentu, odvetvia kontrolingu nemá oprávnenie stanoviť colnú hodnotu textilného tovaru a obuvi, preto nemôže ani stanoviť výšku škody vo forme cla, dane z pridanej hodnoty a daní z príjmu právnickej osoby, keďže základom pre vymeranie cla a DPH je colná hodnota tovaru.

13. Súdny znalec bol podľa sťažovateľov povinný postupovať podľa § 12 ods. 2 písm. b) zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého znalec zapísaný v zozname je povinný odmietnuť vykonanie úkonu, ak nie je zapísaný v odbore alebo v odvetví, v ktorom je potrebné úkon vykonať.

14. Pokiaľ špeciálna prokuratúra svoje závery odôvodnila aj zrušením inštrukcie ministerstva č. 7/2009 inštrukciou ministerstva č. 13/2018 z 2. októbra 2018, ani tento dôvod podľa sťažovateľov neobstojí, lebo samotné zrušenie inštrukcie ministerstva č. 7/2009 nedávalo znalcovi oprávnenie stanoviť colnú hodnotu tovaru. Navyše, vyšetrovateľ pribral súdneho znalca do konania v čase platnosti a účinnosti pôvodnej inštrukcie ministerstva (č. 7/2009), a to 14. mája 2018.

15. S prihliadnutím na výšku odmeny za vypracovanie znaleckého posudku sťažovatelia vyslovili podozrenie, že finančná motivácia súdneho znalca pravdepodobne prevýšila nad zákonnou povinnosťou znalca odmietnuť vykonanie úkonu. Podľa ich názoru súdny znalcovi trvalo až 1,5 roka, aby sa rozhodol, že vypracuje predmetný znalecký posudok.

16. Sťažovatelia zhrnuli, že špeciálna prokuratúra ich podstatné námietky, že do konania pribratý súdny znalec nebol osobou oprávnenou určiť colnú hodnotu tovaru, že uznesenie o vznesení obvinenia sa nemohlo opierať o nezákonný dôkaz, že súdny znalec vyhotovil znalecký posudok po 7 rokoch od dovozu tovaru, teda v čase, keď tento tovar nemal k dispozícii, a že svoje postupy neprípustne oprel o metodiku OLAF-u, ignorovala, resp. na ne neakceptovateľným spôsobom nereagovala a nedala sťažovateľom adekvátnu odpoveď, keď k rozhodovaniu o sťažnosti pristúpila čisto formálne.

17. Sťažovatelia zastávajú názor, že v trestnom konaní nemožno použiť dôkazy, ktoré boli získané nezákonným spôsobom, a medzi takéto dôkazy podľa nich patrí aj dotknutý znalecký posudok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

18. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru postupom špeciálnej prokuratúry v konaní vedenom pod sp. zn. VII/1 Gv 79/19/1000 a jej uznesením zo 7. júna 2021, ku ktorému malo dôjsť arbitrárnosťou a nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia.

19. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou zdôrazňuje, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Podstata a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013). Z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možno vyvodit' ústavný príkaz pre každú osobu, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, v zmysle ktorého musí rešpektovať postupnosť ústavnej ochrany, a preto pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (m. m. IV. ÚS 128/04).

20. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovatelia sa ochrany základných práv alebo slobôd môžu domôcť využitím im dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

21. Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti tiež opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie od svojho začiatku až do konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany súdov a orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

22. V čase podania ústavnej sťažnosti sa trestné konanie nachádzalo v štádiu prípravného konania. Napadnuté rozhodnutie vydala špeciálna prokuratúra ako orgán činný v trestnom konaní a podstata výhrad sťažovateľov spočívala v ich presvedčení, že znalecký posudok, závery ktorého boli rozhodujúce pre vznesenie im obvinenia, nebol zákonným dôkazom, pretože bol vypracovaný súdnym znalcom, ktorý podľa príslušných noriem na jeho vypracovanie nebol oprávnený ani spôsobilý a táto nezákonnosť sa premietla aj do rozhodnutí týkajúcich sa vznesenia obvinenia.

23. Z ustanovení Trestného poriadku [konkrétne napr. § 34 ods. 1, § 238 ods. 1, § 241 ods. 1 písm. f), § 243 ods. 2, § 244 ods. 1 písm. h), § 317 ods. 1, § 321 ods. 1 písm. a), § 368 ods. 1 a § 371 ods. 1 písm. g)] vyplýva, že platná a účinná právna úprava umožňuje sťažovateľom nielen v prípravnom konaní, ale aj v ďalšom štádiu trestného konania – pred súdom (v prípade, že vec dospeje do tohto štádia) v rámci uplatnenia svojich práv účinným spôsobom namietat' porušenie svojich základných práv a slobôd, ku ktorým malo podľa ich názoru dôjsť v predmetnej trestnej veci (použitím nezákonného dôkazu), a to tak pred prvostupňovým súdom po podaní obžaloby, ako aj pred odvolacím súdom v prípade podania odvolania a napokon aj pred dovolacím súdom v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku. Označené všeobecné súdy sú pritom súdmi s plnou jurisdikciou, v ktorých právomoci je posúdenie všetkých relevantných skutkových aj

právných okolností daného prípadu vrátane zákonnosti a ústavnosti postupu orgánov prípravného konania. Sťažovatelia teda realizáciou svojich práv v priebehu trestného konania vedeného proti nim budú mať možnosť účinným spôsobom namietat' porušenie svojich v sťažnosti označených práv aj pred všeobecným súdom (obdobne II. ÚS 498/2020, III. ÚS 328/2021).

24. Ako už bolo naznačené, ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených. V prebiehajúcim trestnom konaní možno i prípadné protiústavné procesné pochybenia napraviť v rámci celého konania obvyklým a zákonom predvídateľným spôsobom, a to predovšetkým samotnými všeobecnými súdmi. Ingerenciu ústavného súdu do rozhodovania orgánov činných v trestnom konaní je preto v prípravnom trestnom konaní potrebné považovať, azda s výnimkou úplne mimoriadnej situácie, za neprípustnú.

25. S prihliadnutím na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k názoru o potrebe odmietnutia ústavnej sťažnosti sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

26. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľov bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ich ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 9. júna 2022

Miloš Maďar
predseda senátu